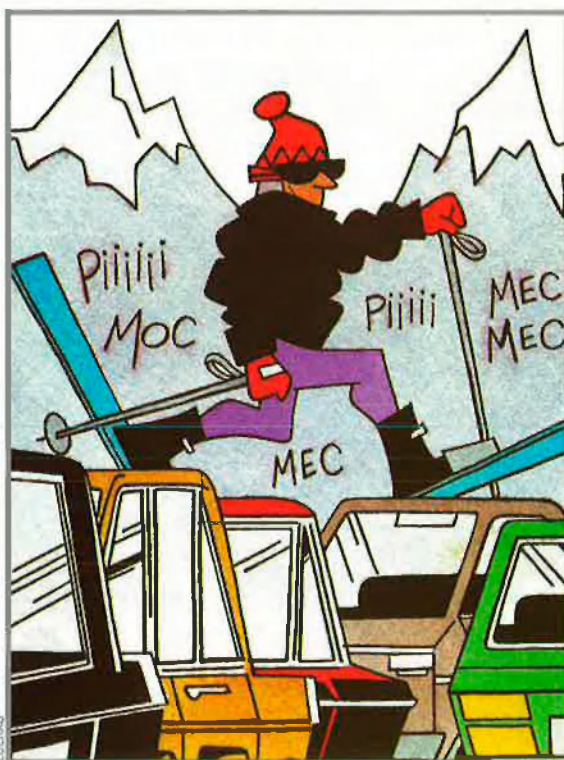

Andorra: continua l' 'estat d'obres'

Qualsevol persona que hagi visitat Andorra més o menys regularment durant les últimes quatre dècades haurà pogut fer-se una imatge del petit país del Pirineu com un país eternament en construcció: les obres de nous edificis, xalets i urbanitzacions, l'obertura de vies urbanes, les refeccions i les ampliacions a les carreteres i l'inacabable tràfec de camions carregats de pedres de desmunts han estat els elements principals d'aquesta imatge que gairebé amb la mateixa carta de naturalesa que les muntanyes ha passat a formar part del paisatge del país. També, pel que fa als elements que conformen el gran aparador comercial andorrà, la dinàmica d'"estat d'obres" ha marcat decisivament la realitat observable: les ampliacions i les remodelacions, les obertures, els tancaments i les reobertures d'establiments, els canvis de titularitat o d'objecte dels negocis, han estat i continuen essent alguns elements de presència permanent.

Doncs bé, aquesta Andorra constantment canviant tant pel que fa a les formes de l'ocupació humana del territori –i que avui mateix tenen com a referent, a més del que s'ha indicat, la construcció en procés del túnel d'Envalira i la imminent construcció d'un metro elevat i d'un túnel urbà– com pel que fa a l'aspecte físic de l'economia comercial, aquesta imatge de país en permanent construcció, és també la que han ofert als últims anys i la que avui en gran part continuen oferint els aspectes que conformen la quotidianitat interna del país, és a dir,

l'organització i la vida política i la realitat social. Sense por d'equivocar-nos, podem dir que Andorra entra al segle XXI en plens treballs per trobar la seva plena identitat com a societat cohesionada i "acabada" –en definitiva, com a país justificador de l'estat– i també per trobar

l'encaix adequat entre els seus veïns i en l'escena internacional.

I no és estrany que sigui així. L'Andorra del canvi de segle és el resultat d'un país que ha basat la seva existència secular en una molt sòlida carcassa institucional –fonamentada en la "protecció" de dos prínceps d'extracció i poders desiguals– que, per a bé i també per a mal, va permetre que els supòsits de la revolució burgesa no hi arribessin, fins tot just fa set anys, en dotar-se d'una Constitució que li exigia una modernització general basada en la separació de poders i la democràcia real

no solament pel que fa a la legislació formal sinó també a les lleis no escrites. En aquesta perspectiva, es pot considerar que el camí que Andorra ha fet des del 1993 fins avui ha estat marcat per un esforç titànic orientat a la construcció d'un nou model de relacions polítiques i socials. Un model, però, que en el canvi de segle, si bé ja ha canviat profundament el país, no està ni de bon tros acabat ni, en molts aspectes fonamentals, del tot dissenyat.

A l'hora de fer una prospectiva d'Andorra a l'albada de l'any 2001, cal distingir les perspectives immediates, palpables i amb data fixa dins de l'any que comença, de les altres que formen part d'unes dinàmiques de més llarg abast. Entre aquestes últimes, hi ha, entre d'altres, la resolució de l'equilibri polític territorial –en què el pes excessiu de les parròquies continua llasant fortament el poder de l'estat–, el pas d'un marc de relacions laborals impròpies d'un país europeu a un sistema més adequat als temps actuals –marcat per la recent signatura de la Carta Social Europea i per l'imminent naixement d'un gran sindicat– o el fre a la dinàmica que sembla portar el català a una progressiva relegació en el marc de les actuacions oficials. Entre les primeres, dues dates ocupen un lloc principal en l'agenda dels andorrans: el mes de març –molt probablement el diumenge dia 5–, en què es preveu la celebració d'eleccions generals, i el 30 de juny, data límit concedida per l'OCDE a alguns països considerats paradisos fiscals –entre els quals hi ha Andorra– per regularitzar la seva situació considerada díscola, sota pena de sancions econòmiques si no ho fan.

Andorra ha passat cinc dels set anys constitucionals sota un govern i una majoria parlamentària de signe liberal, després del govern d'Oscar Ribas, que entre el 1993 i el 1995 va iniciar la transició constitucional –aquest va davallar des-

prés de perdre una qüestió de confiança parlamentària, en un moment en què es decidia a aprofundir en un tema tabú: la implantació d'impostos directes, que ell concebia amb una estructura gremial modular. Es complia així una llei que sol acompanyar moltes transicions polítiques: després d'un primer temps de reformes al ritme de les expectatives del canvi produït, amb la consegüent desorientació dels sectors més immobiliàries, arriba el moment que es troben les vies per reprendre el timó i aplicar un ritme més amortit a la dinàmica de canvi. Aquesta, en el cas d'Andorra, cal dir que, si bé es va poder amortir, no té retrocés possible.

Les vies que van trobar la majoria del Partit Liberal d'Andorra, presidit per Marc Forné, per constituir-se com a majoria i imposar el seu ritme a la transició van ser, sobretot, la formació d'un conglomerat a partir dels petits partits existents a les parròquies –que són la “reserva espiritual” d'Andorra en el bon i en el mal sentit del terme– i l'atomització d'unes formacions polítiques que en el seu conjunt traduïen les expectatives del cos electoral –format per 10.000 electors entre els 65.000 habitants del país–, ajudat per una estructura parlamentària en què l'anomenat *parroquialisme* té una preponderància avantatjosa ja que la meitat dels seus membres provenen de les set circumscripcions parroquials amb un valor en vots desigual. L'aclaparador triomf liberal a les eleccions legislatives del 1997 va deixar descol·locades la resta de les forces polítiques, fins al punt que, encara avui, a les portes d'un nou procés electoral, no és del tot clar quins seran els contrincants d'un Forné pletòric que es disposa a posar-se l'etiqueta de “favorit”.

La recomposició produïda els últims anys en el sistema polític andorrà ha donat com a resultat l'existència, a més del Partit Liberal d'Andorra (PLA), d'un Partit Socialdemòcrata (PS), amb idees socialitzants i en tot cas profundament renovadores, i també d'un altre partit, el Partit Demòcrata (PD), menys definit ideològicament, que recull una constel·lació de notables procedents de la descomposició del nucli que havia aglutinat Òscar Ribas i altres “barons” d'extracció parroquialista políticament descontents o personalment incompatibles amb els libe-

rals. S'ha de veure si cristal·litzarà l'intent de coalició del PS i el PD per concórrer a les eleccions del març, i que sembla l'única via amb possibilitats reals de desallotjar els liberals del poder, tenint en compte que en les eleccions comunals del 1999 aquests van rebre, en el conjunt del país, un sever revés propinat per persones que avui militen al PS i al PD. Però cal dir també que una cohabitació PS-PD en el poder presentaria moltes incògnites quant a la seva estabilitat futura, ja que la seva formació hauria obeït molt més al desig d'abatre l'adversari comú que no pas a concommitàncies ideològiques ni en molts casos personals, en un país on, políticament, les persones i el *clientelisme* dels

Marc Forné, cap de govern d'Andorra, és el favorit per als propers comicis.

“notables” continuen, en general, comptant més que les idees.

Adéu al paradís? L'altra gran data fixa que marcarà l'any 2001, la de l'últim àtium de l'OCDE, no mostra referents tan concrets, ja que, com és sabut, en l'escena internacional tot és relatiu, canviant i negociable. Cal reconèixer que el govern liberal de Marc Forné, per convenciment o per necessitat, ha fet molt en els últims temps perquè Andorra deixi de ser aquell díscol forat negre que tot sovint i en múltiples aspectes –contraban, secret

bancari, condicions laborals dels immigrants, brutícia al riu– incomoda el veïnat: segurament ha fet, entre el que successivament se li ha exigint des de fora, tot allò que podia dins dels límits marcats per la conservació del seu electorat profundament conservador i que, mentre no es demostrï el contrari, forma la majoria del cens electoral. La llei de penalització del contraban i l'impost indirecte per mòduls en el sector financer –actualment congelat per inconstitucional– havien de ser complementats amb un impost sobre les transmissions patrimonials i un impost indirecte en el sector de serveis, que sembla difícil que es puguin fer realitat durant la primera meitat de l'any, a causa del tall electoral.

Però la petició d'aixecar el secret bancari i d'imposar el capital, formulada per l'OCDE, no sembla que ni els liberals ni els seus adversaris polítics la tinguin en compte, cosa que deixa entreveure la perspectiva d'un ardu procés de negociació internacional, en el qual Andorra invocarà, un cop més, el dret de David de poder respirar i viure sense ser aixafat pels *Goliats*. Un dret perfectament invocable, que sovint amaga la vel·leïtat de conservar certs privilegis en una Europa on es demana permanentment el sacrifici.

En tot cas, no sembla que a curt termini es pugui aixecar al país pirinenc l'estigma de paradís fiscal, amb els perjudicis que comporta a múltiples bandes i especialment pel que fa a la diversificació de l'economia del país per la via, llargament proclamada però avui encara inèdita, de l'exportació de serveis no turístics.

En un altre ordre de coses, Andorra comença el segle amb un gran projecte en cartera: el d'obtenir la seu dels Jocs Olímpics d'Hivern de l'any 2010. En aquest sentit, és de preveure una gran mobilització per a la preparació de la candidatura i, en cas que aquesta s'obtingui, per a la realització de totes les transformacions que requeriria la realització dels Jocs, un esdeveniment que, al marge del seu vessant esportiu, no solament contribuiria a transformar físicament el país pel que fa a infraestructures, sinó que de ben segur acceleraria també els canvis en la resolució dels problemes històrics pendents.

Àlvar Valls